

Сліпчишин Л. Етнохудожні традиції як мотиваційний чинник творчого зростання майбутніх фахівців / Л.Сліпчишин // Сучасні технології навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців : матеріали всеукр. наук.- практ. конф. , 9-10 жовтня 2013 р. / НАПН України, ЛНПЦ ПТО. – Львів : СПОЛОМ, 2013. – С.172-175.

Лідія Сліпчишин

ЕТНОХУДОЖНІ ТРАДИЦІЇ ЯК МОТИВАЦІЙНИЙ ЧИННИК ТВОРЧОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У сучасних умовах українська культура набула всіх ознак повновартісної національної системи художнього осмислення дійсності, що представлена різноманітними культуротворчими (образотворче мистецтво, театр, наука) і культурозберігаючими (музеї, бібліотеки, архіви) формовиявленнями. Її життєздатність виявилася в тому, що за наймінімальніших можливостей та незначних поступок чужій культурі вона зуміла не лише розвинути більшість сучасних видів мистецтв, але й створити цінності, які здобули світову славу. Невід'ємною складовою української культури є народні художні промисли, які перетворилися в галузь, що об'єднує цілу низку виробництв, які пов'язані з переробкою різної сировини та оздобленням виробів із неї.

У багатьох населених пунктах виникли етнографічні осередки, що спеціалізувалися на певних видах народних художніх ремесел і промислів, для яких характерні певні особливості художньої образності, орнаментики, формотворення. Органічний зв'язок української культури з буттям народу зумовив стійкі риси регіональної своєрідності, що виявляються у різних виробках (текстилі, кераміці, різьбленні, розписах тощо). Ця самобутність найяскравіше збереглася у художніх ремеслах і промислах, що створюються на народно-естетичних засадах побутової сфери.

Від покоління до покоління майстрів народних художніх ремесел і промислів передавалися таємниці технічної та технологічної майстерності, вдосконалювалися прийоми обробки сировини, орієнтуючись на новітні досягнення в галузі техніки і технології. Народність виражається в тому, що стильові особливості (новації тощо), характерні для певного регіону, хоч і

створені окремими особистостями, з часом стають надбанням загалу (наприклад, це стосується технології орнаментального різьблення, пов'язаної з іменем яворівського майстра Й. П. Станька). Втрата авторського права часто призводить до занепаду художнього промислу або проблем у його функціонуванні. Тому цей процес виробництва характеризується нестабільністю, в результаті чого виникає велика ймовірність втрати художніх надбань. Оскільки ця проблема існує давно, то в багатьох населених пунктах засновувалися школи традиційного народного мистецтва, організовувалися гуртки художньої та художньо-прикладної творчості з метою творення, збереження, поширення і вивчення духовних набутоків нації.

Щоб відродити українську національну культуру, необхідно розв'язати комплекс завдань щодо збереження усталених в часі та потужних за характером матеріально-художнього наповнення традицій, їх вивчення та поширення. Підґрунтя для планомірного і скоординованого відродження традицій народних художніх промислів, збереження їх автентичності та унікальності створено низкою нормативно-правових документів (Концепція Державної програми збереження, відродження і розвитку НХП на 2006-2010 рр.; Закон України "Про народні художні промисли", 2001 р.; Закон України "Про культуру", 2010 р.; Указ Президента України "Про заходи з відродження традиційного народного мистецтва та народних художніх промислів в Україні", 2006 р. тощо).

Разом із соціально-економічними змінами інноваційних трансформацій зазнають також художні традиції різних народних художніх ремесел і промислів (вишивка, ткацтво, народний одяг, ковальство тощо). У них з'являється нова тематика, яка відображає загальні тенденції, притаманні народному мистецтву в конкретний історичний період. Сьогодні спостерігається тенденція до відродження і вдосконалення ремесла, а для його збереження і поширення популяризуються народні промисли і фахова освіта для їх опанування, участь у фестивалях і виставках, гуртки, майстер-класи.

Специфіка народних художніх промислів і ремесел полягає в тому, що художній досвід набувається не лише в умовах спеціального навчального

закладу художнього профілю, але й в позаурочній роботі, в гуртках художньої і художньо-прикладної творчості.

Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, Законів України “Про професійно-технічну освіту” та “ нормативно-правових документів щодо розвитку народних художніх промислів та з метою підготовки учнів до майбутньої професійної творчості, створення педагогічних умов для надання системної підтримки обдарованій молоді, її всебічного розвитку з урахуванням змін на ринку праці та попиту на нові професії зростає увага не лише до професійного навчання майбутніх фахівців народних художніх промислів у професійно-технічному навчальному закладі, але й до їх участі в позаурочній професійно спрямованій діяльності.

У забезпеченні наступності художньо-творчої діяльності в історичному досвіді народу важлива роль відводиться етнокультурному регіональному компоненту, завдяки якому розвиток народних художніх ремесел і промислів у різних регіонах має певну специфіку. Щоб відродити народні традиції в ремеслах, необхідно зрозуміти той ціннісний смисл, який був в них закладений, а також їх потенціал. У контексті системного підходу система цінностей будь-якого виду народних художніх ремесел і промислів інтегрує історико-культурну, змістову, художню, естетичну, прагматичну і розвивальну цінності, опанування яких майбутніми фахівцями сприяє їх розвитку в інтелектуальному, естетичному та художньо-творчому напрямках.

Орієнтація освітнього процесу на формування національної самосвідомості передбачає особливу увагу залученню учнів до етнохудожньої культури. У цьому аспекті цікавими є приклади багатьох ПТНЗ в різних регіонах. Серед них вирізняються художні професійно-технічні навчальні заклади як продовжувачі традицій художньо-ремісничих шкіл XIX століття. До таких училищ, наприклад, належить художнє професійно-технічне училище № 14 смт. Івано-Франкове Львівської області, в роботах майстрів і учнів якого пропагується стилістика яворівського народного художнього промислу обробки деревини (орнаментальне різьблення, народні мальовані орнаменти на скринях,

іграшка). Вже у XXI столітті у багатьох ПТНЗ започатковуються проекти щодо відродження народних ремесел. Зокрема, у Міжгірському професійному ліцеї Закарпатської області розпочато проект відродження народних ремесел, старовинного одягу, вишивки, кухні, вивчення історії декоративно-прикладного мистецтва і використання цієї історичної спадщини у своїй професії [1, с.39].

Проте і ПТНЗ нехудожнього профілю досягли значних успіхів у формуванні етнохудожньої культури учнів. На відміну від художніх училищ основна робота зі створення етнокультурних виробів (вишивка, художні вироби з різних матеріалів, живопис, іграшка) проводиться в позаурочній роботі в гуртках. Велика заслуга в організації цієї роботи належить працівникам Будинків творчості, зокрема Львівського державного будинку техніки.

У гуртковій роботі (участь в якій є добровільною і вмотивованою) здійснюється підготовка майбутніх майстрів, зростає їх виконавська майстерність, народжуються нові творчі особистості. Керівники гуртків як носії кращих традицій народного мистецтва певного виду, що склались на відповідній території на основі колективного освоєння і спадкоємного розвитку цих традицій в процесі творчої праці поколінь майстрів народних художніх промислів, організують роботу з передачі власного художнього досвіду і традицій народного мистецтва. Участь учнів ПТНЗ в гуртках художньої та художньо-прикладної творчості відкриває доступ до художньої спадщини, що допомагатиме збагаченню їхньої творчості новими ідеями.

Таким чином, прилучення учнів ПТНЗ до надбань української етнохудожньої культури створює оптимальні умови для молоді з розвитку їх творчого потенціалу, самореалізації та духовного самовдосконалення. Велику роль у цьому процесі відіграє позаурочна робота, зокрема, участь у гуртках художньої та художньо-прикладної творчості. Етнотрадиції є потужним чинником формування національної свідомості, естетичних смаків, етнохудожньої культури, що сприяє зростанню якісного культурного потенціалу української молоді.

1. Маринець В.Ю. Інноваційний проект “Відродження народних художніх ремесел, звичаїв і традицій, старовинної верховинської кухні в умовах інтенсивного розвитку туристсько-рекреаційного комплексу Міжгірщини ” / В.Ю. Маринець // ПТО. – 2013. – №1. – С.39–40.